

ΤΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ ΤΣΑΚΑΝΙΚΑ*

Εθνική στρατηγική για το Industry 4.0

Η ΕΝΝΟΙΑ του Industry 4.0, της λεγόμενης και Δ΄ Βιομηχανικής Επανάστασης, έχει αρχίσει να αναφέρεται όλο και συχνότερα στον δημόσιο διάλογο τα τελευταία χρόνια. Το περιεχόμενό της αλλά και το φάσμα επιλογών που διαμορφώνει είναι αλήθεια ότι δεν γίνονται αντιληπτά με τον ίδιο τρόπο απ' όλους τους αμέσως ή εμμέσως εμπλεκόμενους. Η έννοια συμπεριλαμβάνει εκείνες τις παρεμβάσεις που συνδέονται με τη λειτουργική αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών και των εξελίξεων στη ρομποτική, την τεχνητή νοημοσύνη, το cloud computing και άλλα μεγάλα τεχνολογικά υποδείγματα, που αλλάζουν τον τρόπο με τον οποίο εργαζόμαστε, παράγουμε και καταναλώνουμε.

ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ για έναν ψηφιακό μετασχηματισμό που μπορεί να οδηγήσει σε οργανωσιακό μετασχηματισμό της παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών, σε βελτίωση της αποδοτικότητας και της παραγωγικότητας ακόμα και παραδοσιακών λειτουργιών της οικονομίας, σε εξοικονομήσεις κόστους αλλά και σε απτά περιβαλλοντικά οφέλη, όπως, π.χ., η μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Μπορεί να περιλαμβάνει επιχειρήσεις και οργανισμούς απ' όλους τους επιμέρους κλάδους της βιομηχανίας ή και του εμπορίου, καθώς αρκετά εργαλεία είναι κοινά, μπορούν όμως να εξειδικευτούν και σε κλαδικό επίπεδο. Αυτοί οι μετασχηματισμοί τελικά βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας απέναντι προφανώς σε αυτούς που καθυστερούν, καθώς η έννοια της ανταγωνιστικότητας έχει εγγενώς συγκριτικό χαρακτήρα.

ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ επίπεδο, οι περισσότερες χώρες της ΕΕ έχουν ήδη διαμορφώσει μια αντίστοιχη στρατηγική. Αυτή συνήθως εντάσσεται στις γενικότερες πολιτικές για την επιχειρηματικότητα και τη βιομηχανία, αγγίζοντας όμως την έρευνα, την καινοτομία και την έννοια της έξυπνης εξειδίκευσης. Οι περισσότερες σχετικές στρατηγικές στοχεύουν καταρχάς σε τεχνολογική αναβάθμιση της παραγωγικής διαδικασίας σε ευρύτερα κλαδικά οικοσυστήματα και υποδομές, με την ανάπτυξη των δεξιοτήτων να έπεται.

ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ χώρες ο σχεδιασμός είναι top-down, δηλαδή οι πρωτοβουλίες έχουν προέλθει από τους διαμορφωτές της δημόσιας πολιτικής, στοιχείο που δείχνει λογικό και για την περίπτωση της Ελλάδας. Όμως οι ενδιαφερόμενοι κλάδοι είναι όσοι εξηγούν και ορίζουν τις ανάγκες που έχουν και, σε συνδυασμό με τις τεχνολογίες που γίνονται σταδιακά διαθέσιμες, ορίζουν τα πεδία των παρεμβάσεων. Ρόλο σε αυτή τη διαβούλευση έχει και η ερευνητική κοινότητα, μια και στα περισσότερα θέματα δεν παρακολουθεί απλώς, αλλά και διαμορφώνει τις σχετικές εξελίξεις.

Η ΕΛΛΑΔΑ ακόμα δεν έχει διαμορφώσει μια συνεκτική στρατηγική για το Industry 4.0, παρόλο που οι σχετικές αναφορές στον δημόσιο διάλογο έχουν πυκνώσει. Με δεδομένη την επιθυμία όλων για τη διαμόρφωση μιας τέτοιας στρατηγικής, είναι επιτακτική ανάγκη να δρομολογηθεί το αμέσως επόμενο διάστημα.

ΒΑΣΙΚΟ, ΒΕΒΑΙΑ, ζήτημα σε κάθε εθνική στρατηγική είναι η χρηματοδότησή της, κάτι που ειδικά στην περίπτωση της Ελλάδας μπορεί να αποδειχτεί προβληματικό. Σαφώς διαθέτουμε πόρους ΕΣΠΑ που μπορούν να αφιερωθούν σε αυτό τον στόχο, μοχλεύοντας όμως κεφάλαια και από την πλευρά των επιχειρήσεων που θα υλοποιήσουν παρεμβάσεις τεχνολογικού εκσυγχρονισμού. Απαιτούνται, ωστόσο, ενδιάμεσοι στόχοι, ποσοτικοί και ποιοτικοί, που με ρεαλισμό θα συνιστούν έναν μηχανισμό παρακολούθησής της.

ΤΕΛΟΣ, όπως κάθε «επανάσταση», έτσι κι αυτή έχει το κόστος της, αφού θέσεις εργασίας θα χαθούν και άτομα με χαμηλές -αλλά και ικανοποιητικές στο σημερινό περιβάλλον- δεξιότητες θα δυσκολευτούν να συνεχίσουν να εργάζονται όπως πριν. Και αυτοί οι κίνδυνοι πρέπει να εκτιμηθούν ώστε να αφιερωθούν πόροι και σε αυτό το πεδίο και να σχεδιαστούν πολιτικές επανακατάρτισης και άμβλυσης των χασμάτων που εκ των πραγμάτων θα δημιουργηθούν.

ΑΚΟΜΑ ΚΙ ΑΝ η υλοποίηση της στρατηγικής κινηθεί με πιο αργό ρυθμό, όπως σχεδόν όλες οι αναπτυξιακές πολιτικές στην Ελλάδα, η διαμόρφωση της στρατηγικής αποτελεί αναγκαία συνθήκη ώστε να υπάρχει τουλάχιστον ένα πλαίσιο που θα προσανατολίσει όλο το παραγωγικό σύστημα σε αυτή την κατεύθυνση. Συνεπώς, πρέπει να κινηθούμε γρήγορα. Δεν είναι ένα ζήτημα πολυτέλειας για μια οικονομία που απλώς προσπαθεί να ορθοποδήσει. Είναι ζήτημα επιβίωσης για την ελληνική οικονομία, την ελληνική βιομηχανία με την ευρεία έννοια, καθώς και για τον παραγωγικό ιστό της χώρας.

* Επίκουρος Καθηγητής ΕΜΠ, Επιστημονικός Σύμβουλος IOBE

Πρέπει να κινηθούμε γρήγορα. Δεν είναι ένα ζήτημα πολυτέλειας για μια οικονομία που απλώς προσπαθεί να ορθοποδήσει. Είναι ζήτημα επιβίωσης